

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta (HE 25/2019 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Pia Kivimies, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Jenni Oksanen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Kimmo Lietkari, Verohallinto
- valvontapäällikkö Sami Outinen, Tulli
- asiantuntija Otto Ruokolainen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- hallituksen jäsen Lauri Mäkinen, Tupakkateollisuusliitto ry
- pääekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Päivittäistavarakauppa ry
- Syöpäjärjestöt

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkaverosta annettua lakia. Savukkeiden, sikareiden ja pikkusikareiden, piippu- ja savuketupakan sekä savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan veroa korotettaisiin keskimäärin 14 prosenttia. Korotukset kohdistuisivat tupakkatuotteiden yksikköveroon. Korotukset toteutettaisiin kahden vuoden aikana neljässä vaiheessa siten, että ensimmäinen korotus tehtäisiin vuoden 2020 alusta, toinen heinäkuun 2020 alusta, kolmas vuoden

Valiokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp

2021 alusta ja neljäs korotus heinäkuun 2021 alusta. Korotukset olisivat euromääräisesti yhtä suuria kaikissa vaiheissa.

Korotusten seurauksena arvioidaan savukkeiden ja savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan hintojen nousevan keskimäärin 12 prosenttia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020. Sovellettava verotaulukko muuttuisi puolen vuoden välein.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Taustaa

Esitys on osa pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisista tupakkaveron korotuksista, joilla tavoitellaan kaikkiaan 200 milj. euron lisäystä verotuottoihin hallituskauden aikana. Käsiteltävänä oleva esitys koskee vuosia 2020 ja 2021, joiden aikana tupakkaveroa on tarkoitus nostaa neljässä vaiheessa yhteensä keskimäärin 14 prosenttia. Ensimmäinen korotus tulisi voimaan ensi vuoden alusta, seuraavat puolen vuoden välein ja viimeinen 1.7.2021. Vuosia 2022 ja 2023 koskeva esitys on tarkoitettu antaa erikseen myöhemmin.

Tupakkaveroa on korotettu vuodesta 2009 lähtien lukuun ottamatta vuosia 2011 ja 2013. Vuosina 2016—2019 korotukset on toteutettu puolivuositain vuosittaisen korotuksen sijaan. Esitys noudattaa varsinaisten korotusperusteiden osalta samoja linjauksia, joita on sovellettu yleisesti viime vuosina tupakkaverolain muutoksissa.

Korotukset painottuvat siten tupakkatuotteiden yksikköperusteiseen veroon. Lisäksi yksikköperusteista vähimmäisveroa korotetaan niin, että korotukset painottuvat prosentuaalisesti hieman keskimääräistä halvempiin tuotteisiin. Painotuksella on merkitystä, koska vähimmäisveron piiriin kuului vuonna 2018 noin kolmasosa verotettavista savukkeista. Vähimmäisvero takaa, että myös halvimpien tuotteiden verotaso voidaan pitää terveystaloudellisesti riittävän korkeana.

Esityksen on arvioitu lisäävän valtion verotuloja noin 100 milj. euroa vuositasolla, joskin niin, että tämä tuottovaikutus toteutuu täysimääräisenä vasta vuonna 2022. Kahden tulevan vuoden verotuotot jäävät huomattavasti sitä pienemmiksi korotusten vaiheistuksen, verojen tilitysjaksojen ja verovelvollisten ennakkovalvontamaksujen vuoksi. Ensi vuoden tuotoksi on arvioitu sen vuoksi noin 17 milj. euroa ja vuoden 2021 tuotoksi noin 57 milj. euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp

Valiokunnan kannanotto

Valiokunta pitää esityksen rakennetta ja korotusten vaiheittaista voimaantuloa perusteltuina. Vaikka korotukset painottuvat pääasiassa yksikköperusteiseen veroon, tupakkaverolain perusrakenne eli kolmen veroelementin yhdistelmä säilyy ennallaan. Se säilyttää mahdollisuuden verottaa edelleen tehokkaasti kaiken hintaisia tupakkatuotteita.

Vaiheittaiset korotukset auttavat puolestaan pitämään yksittäiset muutokset maltillisina. Tämä on tärkeää, jotta matkustajatuonti ja savukkeiden salakuljetus voidaan pitää mahdollisimman hyvin viranomaisten hallinnassa. Nyt esitetyt veronkorotukset ovat samaa suuruusluokkaa aiemmin asteittain toteutettujen veronkorotusten kanssa, jotka eivät asiantuntijakuulemisen perusteella ole lisänneet salakuljetusta tai matkustajatuontia. Valiokunta pitää perusteltuna, että veronkorotukset toteutetaan asteittain, jolloin niiden vaikutuksia voidaan seurata ja tarvittaessa muutoksiin voidaan reagoida.

Esityksen käsittelyn yhteydessä on noussut esiin myös kysymys sähkösavukeneiteiden oikeasta verotuksen tasosta. Esityksessä ei ehdoteta korotettavaksi sähkösavukeneiteiden veroa. Asiantuntijakuulemisen yhteydessä on tuotu esille verotason mitoituksen liittyviä epävarmuustekijöitä. Sähkösavukeneiteiden vero otettiin käyttöön vuoden 2017 alusta, jolloin ei ollut käytettävissä tietoa sähkösavukeneiteiden hinnoista, käyttömääristä ja -tavoista.

Edelleenkin ei ole mahdollista määritellä yhtä savuketta vastaavaa sähkösavukeneitemäärää, koska sähkösavukkeet eroavat perinteisistä tupakkatuotteista koostumukseltaan, käyttötavoiltaan ja haittavaikutuksiltaan. Vertailutiedon puuttuessa verotason mitoituksessa on pyritty siihen, että sähkösavukeneiteiden hintamuutos ei veron käyttöönoton seurauksena merkittävästi ohjaa kulutusta pois verollisesta myynnistä.

Valiokuntakuulemisessa on korostettu sitä, että ensisijaista on varmistaa kulutuksen siirtymä kotimaiseen verolliseen myyntiin tilanteessa, jossa sähkösavukeneiteiden kuluttajat ovat tottuneet hankkimaan tuotteet Internetin välityksellä. Tämän jälkeen on mahdollista harkita verotason korotusta menettämättä veron terveys- ja fiskaalisia tavoitteita. Valiokunta puoltaa tätä lähestymistapaa ja valittua ratkaisua.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 25/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp

Helsingissä 8.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Antti Rantakangas kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Elina Lepomäki kok (osittain)
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Veronica Rehn-Kivi r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti